

Handlingsplan

DA-pilarene 2017-2020

Handlingsplan for DA-pilarene 2017-2020

Innledning

Denne handlingsplanen skisserer mål, satsingsområder og prioriterte tiltak for pilarene «Motor i Nord, Kunnskapsbasert verdiskaping og Opplevelsesbasert verdiskaping». Planen gjelder for perioden 2017-2020 og baserer seg på Fylkestingssak 079/2015 Handlingsplan – DA Bodø Utviklingsprogram 2015 -2017 med mandat.

Det er valgt et vertskap for hver pilar:

- Motor i Nord: Bodø kommune
- Kunnskapsbasert verdiskaping: Kunnskapsparken i Bodø
- Opplevelsesbasert verdiskaping: Visit Bodø

Vertskapsinstitusjonen har ansvaret for utvikling og framdrift i pilaren. Vertskapet utformer årlig handlingsplan og budsjett i samarbeid med gjennomføringsgruppen. Handlingsplanen skal på mål- og strateginivå ha et perspektiv på tre år, samtidig som det skal utarbeides en årlig handlingsplan som skal godkjennes av fylkesrådet.

For å sikre målrettet effekt og synlighet av DA-pilarene vil pilarvertskapene tilstrebe høy grad av samarbeid. Pilarvertskapene ser på seg selv som et utviklingsteam som skal kapitalisere og utnytte hverandre gjensidig i målet om å skape arbeidsplasser for regionen og fylket. **I samråd med pilarvertskapene og fylkeskommunen er Bodø kommune utpekt som overordnet ansvarlig for koordineringen av de tre pilarene.** Samarbeidet innebærer blant annet at pilarvertskapene vil vurdere hvilken pilar prosjektsøknadene skal vurderes under. Noen satsinger og tiltak vil være i skjæringspunktet til flere pilarer, og dermed kunne bidra til overordnet måloppnåelse. Det vil også være både bedriftsrettede og utviklingsbaserte prosjektsøknader. Dette understreker behovet og mulighetene som ligger i tett samarbeid mellom pilarene i tett dialog med Nordland Fylkeskommune og Innovasjon Norge.

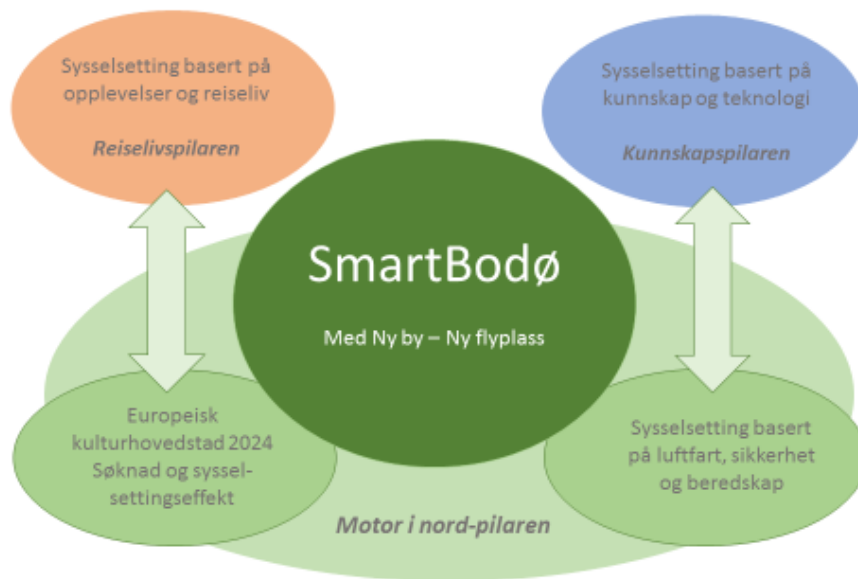
Pilarvertskapene vil måtte være svært proaktive for å oppnå mangfold og treffsikkerhet i søknadene fra både FoU, næringsliv og offentlig sektor, som alle er i målgruppen for pilarene. Det er også en helt klar målsetting å få utløst betydelige ytterligere midler både nasjonalt og internasjonalt, gjennom for eksempel Innovasjon Norge, forskningsråd og EUs FoU programmer m.fl.

Mål

Pilarene er omforent om noen overordnede «hårete» mål for planperioden på tre år. Målene er svært ambisiøse men viktige og tidsriktige ut fra regionens nåværende status og utfordringer, blant annet innen sysselsetting og arbeidsmarked.

- I 2020 scorer Bodø innen topp 10 i nærings-NM
- I 2020 har Bodø 2020 flere sysselsatte enn i dag
- I 2020 er Bodø utpekt som europeisk kulturhovedstad i 2024

Pilarverkskapene er opptatt av at pilarene skal bidra til helhet og overordnet måloppnåelse. Vi har derfor konseptualisert pilarer og satsingsområdene i følgende skisse:

Beslutningen om nedleggelse av Bodø hovedflystasjon innebærer tap av over tusen direkte arbeidsplasser inklusive støtteelementer. I tillegg kommer arbeidsplasser som indirekte har hovedflystasjonen som en stor inntektskilde (50 + bedrifter). Effekten av dette vil regionen merke for fullt i kommende 4 årsperiode.

De tre pilarene er således innrettet og fokusert mot å skape nye arbeidsplasser og næringsutvikling i og for Bodø og regionen.

Pilarene tar utgangspunkt i Bodøs sterke fortrinn som transportknutepunkt og opplevelsesdestinasjon, kombinert med det unike mulighetsrommet som prosjektet «Ny By – Ny Flyplass» representerer i form av kompetansebaserte arbeidsplasser, herunder også innen tjenesteytendnæringer. Prosjektet har betydelig oppmerksomhet- og verdiskapingspotensiale. Bodø kommune har sammen med nærings- og kunnskapsmiljøene, en målsetting om å ta både nasjonale og internasjonale posisjoner innenfor forskning, konsept – og næringsutvikling, innovasjon, entreprenørskap og framtidsteknologi. Sterkt fokus og satsing på teknologi ansees som en nøkkelforutsetning for å kunne løfte Nordland også høyere opp i verdikjeden i vare - og tjenesteproduksjonen.

Nye smarte Bodø med ny flyplass og en helt ny bydel vil innebære investeringer fra 10 mrd og oppover, med 4,5 - 5 mrd for bygging av ny flyplass og ca 5 mrd i ny bydel. Gjennom investeringene skal morgendagens løsninger innenfor miljø, teknologi, konseptarbeid og forretningsutvikling utvikles i regionen. Dette skal bidra til nye og varige etableringer av kunnskapsmiljøer og klynger som kan gi byen og regionen varige konkurransefortrinn i sin videre vekst og samfunnsmessige utvikling.

Motor i Nord

Bodø kommune er valgt som vertskap for arbeidet med pilaren. Gjennomføringsgruppen består av følgende virksomheter og personer:

- Grete Kristoffersen, Bodø kommune
- Mariann Meby, Bodø Næringsforum
- Steinar Stene-Sørensen / Erlend Bullvåg, Nord Universitet
- Kjersti Bye Pedersen, Salten regionråd
- Tord Kolstad, Bodøregionens utviklingsselskap
- Tom Steffensen, It:forum Bodø
- Hanne Østerdal, Nordland fylkeskommune (observatør)

Pilaren «Motor i Nord» skal skape arbeidsplasser og aktivitet både lokalt og regionalt, samt verdier nasjonalt og globalt. Virksomheter skal etablere seg i Bodø og regionen og det skal skapes arbeidsplasser innenfor leverandørindustrien og kunnskapsintensiv, forretningsmessig tjenesteyting. Målsettingen er at satsinger innen pilaren skal bidra til befolkningsvekst for regionen og et løft for hele næringslivet i byen, regionen og for fylket.

Mål og satsingsområder

SmartBodø med ny flyplass

Ny by – Ny flyplass er både et arealprosjekt og en unik mulighet for utvikling og posisjonering av en bærekraftig og smart utvikling av byen og regionen. Regionens sterke miljøer med god infrastruktur og strategisk beliggenhet gjør at potensialet for videre utvikling er til stede.

Målrettet innsats for å få etablert nye virksomheter til regionen, både på kort sikt og som følge av de frigjorte arealene, er svært sentralt i dette innsatsområdet. Mulighetene må synliggjøres for å sikre sterk nasjonal medvirkning til å få Ny by – Ny flyplass-prosjektet realisert i henhold til kommunens planer. Regionen må synliggjøre at det både er marked og behov for de frigjorte områdene. Dette er et arbeid som må gjøres i samarbeid med både internasjonale, nasjonale og lokale/regionale krefter.

Miljøperspektivet står sterkt i SmartBodø tenkningen, og det må arbeides med å innlemme smart tenkning inn i alle deler av utviklingsarbeidet, innbefattet smart innbyggerinvolvering, smarte omgivelser, myndigheter, levemåter og mobilitet. Smart tenkning vil være et gjennomgående tema i alle innsatsområder framover.

Byen og regionen har et sterkt næringsliv, særlig innen oppdrett, bergverk, velferdsteknologi og IKT. Bodø er også en universitetsby. Bodø skal være en attraktiv og sentral by som skal være helt i front når nordområdene setter sin agenda. Dette gjelder særlig områder som næringsutvikling, samfunnsutvikling, «governance» og logistikk. Bodø kommune og næringslivet vil samarbeide tett med Nord universitet, Nordområdesenteret og forskningsmiljøene i regionen. Disse miljøene har kompetanse og mulighet til å bli enda tydeligere i den nærings- og samfunnsutviklingen byen og regionen nå har behov for.

Mange private aktører har sine hovedkontorer i byen og regionen. Dette er unikt i nord og ett fortrinn som Bodø kan utnytte enda mer systematisk for å oppnå hovedmålsettingene i handlingsplanen. Vi vet at mange beslutninger som er viktige for Bodø tas i Oslo. Det er derfor viktig at vi også har gode kanaler inn til hovedstaden.

Bodø sin sentrale beliggenhet, gode infrastruktur og kommunikasjon er et område som også skal utvikles videre. Særlig innen «grønn logistikk» ligger det muligheter knyttet til samspillet mellom jernbane, luft og sjø. Mer miljøvennlige energiløsninger knyttet til disse transportmidlene vil være et satsingsområde fremover.

Kommunen er involvert i flere forprosjekter som vil tas videre i større utviklingsprosjekter. Dette gjelder blant annet førerløse kjøretøy, energieffektivisering og ikke minst etableringen av nullutslippssamfunn (ny bydel). Suksessoppskriften så langt har vært å kunne kombinere lokal finansiering med sentral og internasjonale finansielle midler. Når hovedprosjekter vedtas og skal operasjonaliseres vil det bli viktig å koble internasjonale aktører/virksomheter med lokale bedrifter i regionen for samarbeid og pilotering av løsninger.

Sikkerhets og beredskapshovedstaden

Bodø sin plassering og fortrinn i det geopolitiske landskapet er særdeles viktig, og har gitt luftfart, sikkerhet og beredskap en sentral rolle i å utvikle Bodø og regionen også fremover.

Luftfarten med Avinor, fjernstyrte tårn, Widerøe og andre sivile og militære aktører står særlig sterkt, og utgjør en stor bransje også etter at F-16 utfases. Sammen med en stadig sterkere maritim næring, kan luftfartskapasitetene utgjøre en meget vesentlig kapasitet i Nordområdene.

Det å videreutvikle og befeste nasjonale og regionale beredskapsfunksjoner er viktig for Bodø og Salten. En rekke offentlige aktører jobber primært med sikkerhet og beredskap. Spesielt operativ ledelse er særlig godt representert. Utdanningstilbud hos videregående skoler og Nord universitet danner en basis for videreutvikling. Næringslivet i regionen har flere kommersielle sikkerhets- og beredskapsaktører som kunder og samarbeidspartnere. Arbeidet med luftfart og beredskap må ses i flere perspektiv. Nord universitet, Nordland fylkeskommune og Bodø kommune må jobbe sammen med statlige og private aktører for å utvikle denne pilaren videre.

Europeisk kulturhovedstad 2024

Byggingen av den nasjonale kulturinstitusjonen Stormen har gitt kulturlivet et voldsomt oppsving i regionen. Ringvirkningene er betydelige for større deler av næringslivet i og utenfor Bodø kommunes grenser. En videreføring og ytterligere satsing ligger i å undersøke mulighetene for Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024. Da vil både de regionale og lokale mulighetene og utfordringene måtte utredes. Særlig må en kunne peke på hvilken betydning Europeisk kulturhovedstad vil kunne ha for landsdelen, regionen og Bodø. I arbeidet er det også viktig å sikre oppslutning fra byene i Storbynettverket for kultur, herunder at Bodø også får en plass i dette nettverket.

Kunnskapsbasert verdiskaping

Kunnskapsparken Bodø er valgt som vertskap for arbeidet med pilaren, og gjennomføringsgruppen består av følgende virksomheter og personer:

- Inger-Hilde Tobiassen, Avinor
- Hans Nilsen, Itet AS
- Stephen Fu, Orient Import
- Per Arild Konradsen, First Scandinavia
- Heidi Thommesen, Bodø kommune
- Nord Universitet
- Arnt Helge Kristiansen, Nordland fylkeskommune (observatør)

Utgangspunktet for satsingen på kunnskapsbasert verdiskaping er Nordlands sterke næringsmiljø innen industri, sjømat og reiseliv, Nord Universitet og andre kunnskapsmiljøer i Nordland og Bodø.

Mål og satsingsområde

I arbeidet med handlingsplanen har vertskap og gjennomføringsgruppen tatt utgangspunkt i overordnet målsetting for pilaren: å få flere arbeidsplasser innen tjenesteytende næringer og statlig sektor til Bodø og regionen.

Dette mener vi at vi best kan oppnå gjennom å utvikle «Bodø Teknopark».

Bodø Teknopark vil være drivkraft for innovasjon og utvikling i regionen, både med hensyn til nye markeder, nye produkter og nye produksjonsmetoder. Det vil igjen skape flere arbeidsplasser i regionen. Bodø Teknopark vil også lede an teknologit utviklingen i Bodø-regionen og nord-områdene, og være et supplement til fagtilbudet ved Nord Universitet og det planlagte innovasjonssenteret på Mørkved.

Hvorvidt Bodø Teknopark vil greie å oppnå målene sine eller ikke, vil være avhengig av innholdet i parken. I arbeidet framover vil vi derfor konsentrere oss om å etablere dette, der blant annet relevante bedrifter, FoU-nettverk, klynger og øvrige bedriftsnettverk vil inngå.

På sikt vil Bodø teknopark kunne ta form av å være et fysisk bygg, der mange virksomheter innenfor teknologi er samlokalisert. Behovet og hensiktsmessigheten av et slikt bygg vil ikke bli vurdert i denne fasen av arbeidet. På dette stadiet vil vi prioritere å få på plass et innhold og med det også et forpliktene og godt samarbeid mellom teknologivirksomheter, som gjennom utviklingsarbeid og - prosjekter skal gi vekst og utvikling i regionen.

Bakgrunn for satsingsområdet

Den teknologiske utviklingen skjer i dag i et rivende tempo med fokus på blant annet automatisering, digitalisering, robotisering og 3D printing, og blir av mange omtalt som den fjerde industrielle revolusjon (industri 4.0). Kongsberg-gruppen har i tillegg etablert et initiativ som har fått navnet 6.0. Til grunn for dette initiativet ligger en oppfatning om at vi må kople mange års opparbeidet kompetanse innenfor energiproduksjon og prosessindustri med den sterke kompetansen vi har innenfor offshore og maritim industri.

Tar vi også i bruk ny teknologi vil Norge kunne utvikle seg til å bli en teknologisk ledende industrinasjon, med lokal grønn tilvirkning av vår teknologi og global eksport av våre produkter.

Store vannressurser lokalt, en konkurransedyktig prosessindustri og høy kompetanse innenfor maritim og offshore industri gjør at Nordland og Bodø- regionen har gode forutsetninger for å ta del i og være en pådriver for initiativet 6.0. Utfordringen er imidlertid at fylket fortsatt er preget av å være en råvareprodusent med lav bearbeidingsgrad for hoveddelen av industriproduksjonen. Indeks Nordland 2017 slår fast at: «Det ligger et stort potensial i å utnytte ny teknologi til lønnsom bearbeiding og økt verdiskaping. Automasjon, ny produksjonsteknologi og robotteknologi i nye anvendelser åpner store muligheter for lønnsom bearbeiding i fylket. Dette gjelder både næringsmiddel-, kraftforedlende-, kjemisk industri og leverandørene til havbruksbedriftene».

Skal fylket og regionen kunne ta del i og være en pådriver for teknologiutviklingen som i dag finner sted, vil det være nødvendig å forsterke satsingen på teknologi.

Parallelt vil prosjektene «Nye Smarte Bodø med ny flyplass» både kreve og tiltrekke seg et omfattende kunnskapsmiljø nasjonalt og internasjonalt, herunder teknologibedrifter/-virksomheter. I dette ligger det en unik mulighet til å få til et samarbeid på tvers av nye og eksisterende bedrifter i regionen. Bodø Teknopark vil både legge til rette og sikre at vi har nødvendig infrastruktur og et variert og kompetent teknologimiljø når «Nye Smarte Bodø med ny flyplass» igangsettes. Teknologien som utvikles og brukes i «Ny-by-ny-flyplass»-prosjektet vil også være overførbar til andre næringer og gi betydelige ringvirkninger til bl.a. industri, havbruk og reiseliv. Også statlig sektor vil nyte godt av dette, der utvikling av velferdsteknologi har et stort potensiale i regionen.

En konsekvens av dette vil være at fylket kan gå over fra å være en råvareprodusent til å produsere produkter med høy bearbeidingsgrad, samtidig som vi sikrer at verdiene som skapes i «Nye Smarte Bodø med ny flyplass» blir i regionen i størst mulig grad.

Betydningen som teknologi vil ha for utviklingen av «Nye Smarte Bodø med ny flyplass» og øvrig næringsliv i regionen gjør at pilaren «kunnskapsbasert verdiskaping» nettopp har en vinkling mot teknologi.

Økt satsing på teknologi sammen med utviklingen av nye produkter, tjenester og produksjonsmetoder vil gi seg utslag i nye kunnskapsbaserte arbeidsplasser, blant annet innenfor forretningsmessig tjenesteytende sektor. Det trenger fylket, regionen og spesielt privat sektor, som har en lavere andel ansatte med høyere utdanning sammenlignet med resten av landet.

Bodø Teknopark skal også bidra til å øke kompetansen og interessen for realfag blant elever og studenter i regionen. Økt interesse og kompetanse innenfor realfag vil ha en selvforsterkende effekt med ytterligere innovasjon og utvikling i regionen, der blant annet nye arbeidsplasser og utdanningstilbud kommer til. Flere interessante studieretninger og arbeidsplasser innenfor realfag bidrar til å dempe flyttestrømmen ut av regionen og fylket, der særlig unge menn i aldersgruppen 20-29 år har vært høyt representert.

Opplevelsesbasert verdiskaping

Visit Bodø er valgt som vertskap for arbeidet med pilaren. Gjennomføringsgruppen består av følgende virksomheter og personer:

- Knut Westvig, Stella Polaris
- Erika Sjøfting, Nordlandsmuseet
- Trud Berg, Stormen Bibliotek
- Kyrre Didriksen, Bodø kommune
- Einar Lier Madsen, Nordlandsforskning
- Liv Rask Sørensen, Nordland fylkeskommune (observatør)

Hovedfokus i satsningen «Opplevelsesbasert verdiskaping» er å løfte den kommersielle kundeopplevelsen i Bodø og Salten – å skape en destinasjon i verdensklasse. Dette skal skje gjennom kompetanseheving og opplevelsesutvikling hos reiselivsbedriftene. Fokus skal være på å utnytte regionens unike fortrinn innenfor kultur, natur, historie og mattradisjoner.

Bodø og Salten skal utvikles til en destinasjon i verdensklasse. Det betinger:

- At destinasjonen bygger image og attraktivitet i ulike typer markedssegmenter gjennom slagkraftig og entydig kommunikasjon. Dette gjøres gjennom merkevarebygging og destinasjonssalg.
- At destinasjonen tilbyr ekte og unike opplevelser, både i form av toppattraksjoner og bredde i opplevelsestilbudet. Tilbudet skal være lett tilgjengelig og lett å kjøpe. Det skal være enkelt for kunden å orientere seg og å komme seg rundt – både i byen og i regionen.
- At næringslivet, frivillig sektor, offentlig sektor og andre utviklingsaktører innenfor opplevelsesbasert verdiskaping jobber fram en kultur for kompetanseheving, kundeinnsikt, innovasjon og samskaping.

Mål og satsingsområder

Pilaren «Opplevelsesbasert verdiskaping» skal sørge for økt verdiskaping, etablering av nye bedrifter og flere helårige arbeidsplasser. Det skal satses på en internasjonalisering og posisjonering av Bodø og Salten som en destinasjon i verdensklasse. Dette skal skje gjennom å foredle og forsterke destinasjonsopplevelsen.

Opplevelsesutvikling

For å kunne ta en posisjon i det opplevelsesbaserte reiselivet, må Bodø og Salten ha tydelige «Reasons to go» som leverer på utvalgte kundebehov og ønsket merkevare for regionen. Bodø og Salten har et rikt tilfang av ressurser som kan foredles og forsterkes for kommersielle formål. For å være konkurransedyktig internasjonalt må vi dyrke det særegne som regionen har å by på. I alt innhold skal det vektlegges å videreutvikle den spektakulære og unike kontrasten mellom det urbane og det urørte og storslåtte møter mellom mennesker, natur og kultur.

Destinasjonsdesign

Målet er at Bodø og Salten skal levere verdifulle og helhetlige opplevelser til sine besøkende. Kundene skal oppleve destinasjonen som et sømløst reisemål med høy servicegrad og opplevelseskvalitet. Vi skal ta en tydelig og sterk posisjon som en opplevelsesregion med våre unike kvaliteter.

Bodø kan bedre enn noen annen nordnorsk destinasjon gi gjestene enkel adkomst til internasjonalt attraktive opplevelser. Destinasjonen skal tilby unike og ekte opplevelser, både i form av toppattraksjoner og bredde i opplevelsestilbudet. Opplevelsestilbudet skal være oversiktlig og realiserbart for alle utvalgte målgrupper. Vertskapsfunksjonen på destinasjonsnivå er også en integrert del av gjesteopplevelsen. Gjennom å bevisstgjøre aktørene på vertskapsrollens innhold og betydning, vil en få enda mer fornøyde gjester. Dette fører til stor grad av gjenkjøp, anbefalinger og positiv omtale.

Det skal utvikles en regional merkevarestrategi for reisemålet Bodø og Salten, som nå skal ta en enda tydeligere og sterkere posisjon i markedet.

Arrangementsbyen Bodø

Arbeidet med å nå ut til prioriterte opplevelsesbaserte målgrupper krever en ny arbeidsform på destinasjonsnivå. Hovedoppgavene i en slik arbeidsform er identifikasjon av trender innen arrangementsutvikling. I tillegg langsiktig bearbeiding av potensielle arrangører, gjester og beslutningstakere.

Utvikling av databaseverktøy og samarbeid med andre aktører for å identifisere potensielle kunder eller «leads» er nødvendig. For å lykkes innen dette feltet er det nødvendig å bygge opp varige løsninger og funksjoner som håndterer informasjonsinnhenting, kompetanseoppbygging og relasjonsmarkedsføring. Dette må utvikles og etableres i tett samarbeid med næringsaktørene som leverer til disse målgruppene.

Pilarer	Satsingsområder	Tiltak	Økonomisk ramme
Motor i Nord	<p>Nye smarte Bodø med ny flyplass</p> <p>Sikkerhets og beredskapshovedstaden</p> <p>Europeisk kulturhovedstad 2024</p>	<ul style="list-style-type: none"> - FOU strategi og næringsutviklingsprogram for flyplassområdet - Legge til rette for forskning, utvikling og innovasjon særlig innen velferdsteknologi og andre grønne utviklingsområder. - Utrede, samordne og videreutvikle arbeidet med å koordinere akkvisisjon, innovasjon og entreprenørskapet i regionen - Ta internasjonal posisjon som hovedsete for den blå sektoren og havbruk - Videreutvikle Bodøs posisjon innen luftfart og som intermodalt trafikknutepunkt herunder flyfrakt - Videreutvikle Albertmyra og utdanningssektoren i regionen til synlige nasjonale og relevante internasjonale aktører innen beredskapsutvikling - Gjennomføre prosjektplanen til Bodø kommune for å bli norsk kandidat som Europeisk kulturhovedstad 2024 	<p>Pilarutvikling 6 mill</p> <p>Prosjekter 24 mill</p>
Kunnskapsbasert verdiskaping	Bodø Teknopark.	<p>Utvikle og forankre innholdet i Bodø Teknopark, bl.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiltrekke oss og legge til rette for et samarbeid mellom bedrifter, som skal levere kompetanse og kunnskap til våre sterke næringsmiljø, som sjømat, industri, reiseliv, «smart by og ny flyplass» - Etablere klyngeprogram innenfor framtidens teknologi og søke om norsk katapult for framtidsteknologi (senter for pilottesting av framtidsteknologi) - Tilrettelegge for etablering av studier (fysisk og virtuelt), spesielt innenfor teknologi og realfag. 	<p>Pilarutvikling 6 mill</p> <p>Prosjekter 19 mill</p>
Opplevelsesbasert verdiskaping	Opplevelsesutvikling	<ul style="list-style-type: none"> - Internasjonale toppattraksjoner, viktige besøks- og attraksjonspunkt og opplevelsesruter. - Tilrettelagte natur-, mat- og kulturbaserte opplevelser. - Store arrangementer og events. - Kulturnæringer som en del av den kommersielle opplevelsesutviklingen 	<p>Pilarutvikling 6 mill</p> <p>Prosjekter 19 mill</p>

